

CYNGOR SIR YNYS MÔN	
ADRODDIAD I	PWYLLGOR SGRIWTINI CORFFORAETHOL
DYDDIAD	4 MAWRTH 2013
PWNC	STRATEGAETH Y GYLLIDEB REFENIW TYMOR CANOLIG A CHYNIGION Y GYLLIDEB REFENIW TERFYNOL AR GYFER 2013-14
DEILYDD PORTFFOLIO	Y CYNGHORYDD JOHN CHORLTON
SWYDDOG(ION) ARWEINIOL	PENNAETH SWYDDOGAETH (ADNODDAU)
SWYDDOG CYSWLLT	EINIR WYN THOMAS (EST. 2605)
Rheswm am yr adroddiad: Ar gais y Pwyllgor Sgriwtini.	

Ynglwm mae adroddiad a gyflwynwyd i'r Pwyllgor Gwaith ar 18 February 2013. Gwahoddir y Pwyllgor Sgriwtini i ystyried yr adroddiad ynghyd â chofnodion y Pwyllgor Gwaith.

CYNGOR SIR YNYS MÔN

Adroddiad i	GYFARFOD Y PWYLLGOR GWAITH
Dyddiad	18 CHWEFROR 2013
Testun	STRATEGAETH Y GYLLIDEB REFENIW TYMOR CANOLIG A CHYNIGION Y GYLLIDEB REFENIW TERFYNOL AR GYFER 2013-14
Deilydd(Deiliaid) Portffolio	CYNGHORYDD JOHN CHORLTON (DEILYDD PORTFFOLIO CYLLID)
Swyddog(ion) Arweiniol	CLARE WILLIAMS PENNAETH SWYDDOGAETH (ADNODDAU)
Swyddog Cyswllt	CLARE WILLIAMS/GILL LEWIS
Natur a rheswm ar gyfer adrodd:	
Cyflwyno'r cynigion cyllideb refeniw ar gyfer 2013-14	

A – Cyflwyniad / Cefndir / Materion
Gweler Adran 3 yr adroddiad.
B – Ystyriaethau
Gweler Adran 2 yr adroddiad.

C – Goblygiadau ac Effeithiau	
1	Cyllid / Adran 151
2	Swyddog Monitro/Cyfreithiol
3	Adnoddau Dynol
4	Gwasanaethau Eiddo (Gweler nodiadau - dogfen ar wahân)
5	Technoleg Gwybodaeth a Chyfathrebu (TGCh)
6	Cydraddoldeb (Gweler nodiadau - dogfen ar wahân)
7	Gwrthdodi a Chymdeithasol (Gweler nodiadau - dogfen ar wahân)
8	Cyfathrebu (Gweler nodiadau - dogfen ar wahân)
9	Ymgynghoriad (Gweler nodiadau - dogfen ar wahân)
10	Economaidd
11	Amgylcheddol (Gweler nodiadau - dogfen ar wahân)
12	Trosedd ac Anhrefn (Gweler nodiadau - dogfen ar wahân)
13	Cytundebau Canlyniadau

CH – Crynodeb
D – Argymhelliad
Gweler Adran 2 yr adroddiad.

Enw awdur yr adroddiad: Clare Williams, Pennaeth Swyddogaeth (Adnoddau)
Dyddiad: 18 Chwefror 2013

Atodiadau:
Atodiad 1 Crynodeb o gyllideb arfaethedig 2013-14 Atodiad 2 Cynigion arbedion terfynol Atodiad 3 Crynodeb o bwysau Atodiad 4 Crynodeb o'r twf arfaethedig Atodiad 5 Cyllideb Arfaethedig 2013-14 - newid o 2012-13
Papurau Cefndir

1. CYNLLUN ARIANNOL TYMOR CANOLIG A'R GYLLIDEB 2013-14

1.1 Pwrpas

1.1.1 Rhaid i'r Pwyllgor Gwaith gytuno ar nifer o faterion cyllidebol allweddol 2013-14 i'w hargymhell i'r Cyngor llawn ar 5 Mawrth. Y rhain yw:-

- **cyllideb refeniw'r Cyngor a'r Dreth Gyngor ddilynol ar gyfer 2013-14;**
- **Strategaeth Rheoli Trysorlys y Cyngor**
ac i nodi
- **Dull y Cyngor o ymdrin â'r Cynllun Ariannol Tymor Canolig;**
- **Y defnydd o gronfeydd unwaith ac am byth i gefnogi'r gyllideb a ragwelir ar hyn o bryd sydd yn destun i fonitro rheolaidd gan y Pwyllgor Gwaith.**
- **Rhaglen Gyfalaf y Cyngor ar gyfer 2013-14.**

1.2 Crynodeb

1.2.1 Dengys y papur hwn gynigion manwl y gyllideb refeniw sydd angen adolygiad a chytundeb terfynol ar gyfer 2013-14 ac effaith hynny ar gyllideb Cyngor Sir Ynys Môn. Mae'r rhain yn faterion i'r Cyngor gytuno arnynt a gofynnir i'r Pwyllgor Gwaith wneud argymhellion terfynol i'r Cyngor.

Mae hefyd yn diweddarau'r Strategaeth Ariannol Tymor Canolig diweddaraf sy'n rhoi'r cyd-destun ar gyfer y gwaith ar gyllidebau'r Cyngor i'r dyfodol.

2. ARGYMHELLION CYLLIDEB REFENIW A'R DRETH GYNGOR 2013-14

Gofynnir i'r Pwyllgor Gwaith:

- Nodi'r cyfarfodydd ymgynghori ffurfiol ar y gyllideb fel yr amlinellir ym mharagraff 4.1;
- Nodi'r crynodeb o asesiad effaith cydraddoldeb ar gynigion y gyllideb yn Adran 7;
- Gytuno o fewn y gyllideb arfaethedig, fod ysgolion yn cael cynnydd yn y gyllideb sy'n cwrdd ag addewid Llywodraeth Cymru ar gyfer ariannu ysgolion fel y nodir ym mharagraff 4.1.3;
- Gytuno ar fanylion terfynol cyllideb arfaethedig y Cyngor, buddsoddiadau, pwysau ac arbedion fel y dangosir yn Atodiadau 1-5;
- I nodi argymhellion Swyddog Adran 151 bod isafswm Balansau Cronfa Gyffredinol yn cael eu cynnal ar £5m, cadarnhad o gadernid yr amcangyfrifon sy'n sail i'r cynigion, a digonolrwydd y Cronfeydd Wrth Gefn Cyffredinol yng nghyd-destun y cronfeydd wrth gefn eraill a glustnodwyd;
- I argymhell cyllideb net i'r Cyngor Sir a'r Dreth Gyngor dilynol i'r Cyngor, gan nodi y bydd penderfyniad ffurfiol yn cynnwys praeseptau Heddlu Gogledd Cymru a'r Cynghorau Cymuned yn cael ei gyflwyno i'r Cyngor ar 5^{ed} Mawrth;
- Awdurdodi'r Swyddog Adran 151 i wneud y fath newidiadau a allai fod yn angenrheidiol cyn eu cyflwyno i'r Cyngor.

3. CEFNDIR

3.1 'Dull cydgysylltiedig'

3.1.1 Mae nifer o adroddiadau gwahanol ar gyfer 2013-14 yn cael eu cyflwyno i'r Pwyllgor Gwaith yn ychwanegol at brif adroddiad y gyllideb refeniw. Mae'r adroddiadau ar wahân hyn ar fonitro'r gyllideb refeniw 2012-13, Rheoli Trysorlys y Cyngor a gweithgareddau Cyfalaf. Er bod y manylion tu ôl i'r rhain wastad wedi bod yn 'gydgysylltiedig', mae dod â nhw at ei gilydd yn rhoi darlun clir o'u cysylltedd a'r rhyngberthynas rhwng pob un, ac yn hollbwysig, sut maent yn diwallu'r anghenion o sicrhau bod cyllid y Cyngor yn cael ei ddyrannu i gwrdd â'i flaenoriaethau. Mewn gwirionedd, yn y gyllideb refeniw y daw effeithiau ariannol pob un at ei gilydd, fel y dengys yr enghraifft ganlynol:

- Mae costau ariannu'r rhaglen gyfalaf yn dibynnu ar bolisi Darpariaeth Isafswm Refeniw'r Cyngor a maint y Rhaglen Gyfalaf ei hun. Mae'r costau ariannu yn gyllideb arwahanol yng nghyllideb refeniw gyffredinol y Cyngor;
- Mae nifer o faterion yn effeithio ar weithgareddau Trysorlys y Cyngor; yn enwedig gofynion benthyca sydd yn eu tro yn dibynnu ar faint y Rhaglen Gyfalaf yn ogystal â pholisïau'r Trysorlys ynghylch sut y mae'r rhaglen gyfalaf yn cael ei hariannu, o safbwynt 'arian parod'. Yn eu tro, mae'r rhain yn cael effaith ar gostau llog benthyca'r Cyngor a gweithgareddau buddsoddi sy'n ennill llog, sydd unwaith eto yn gyllidebau arwahanol yng nghyllideb refeniw gyffredinol y Cyngor;
- Yn gyffredinol mae'r gyllideb refeniw wedi cael ei gyrru i raddau helaeth gan Strategaeth Ariannol Tymor Canolig y Cyngor (MTFS) a oedd yn tynnu sylw at y gyrrwyr allweddol ar draws grantiau Llywodraeth Cymru, costau cyllido cyfalaf, costau blaenoriaethau corfforaethol allweddol a'r angen dilynol i sicrhau arbedion cyllidebol.

3.1.2 Felly, rydym yn gofyn i'r Pwyllgor Gwaith ystyried y materion cyllidebol allweddol gyda'i gilydd ac

- argymhell cyllideb refeniw gyffredinol a'r Dreth Gyngor dilynol i'r Cyngor;
- argymhell polisiau rheoli trysorlys a Buddsoddi'r Cyngor, ynghyd â'i Ddangosyddion Pwylllog i'r Cyngor;
- Nodi'r sefyllfa gyfredol o ran Strategaeth Ariannol Tymor Canolig y Cyngor (MTFS);
- Nodi'r sefyllfa gyfredol o ran cyllideb 2012-13.

4 CYLLIDEB REFENIW'R CYNGOR A'R DRETH GYNGOR

4.1 Ymgynghoriad

4.1.1 Yn ystod haf 2012, cymeradwyodd yr Aelodau Etholedig a'r Cyfarwyddwyr/Penaethiaid Gwasanaeth strategaeth y gyllideb ar gyfer 2013/14 a'r strategaeth refeniw ariannol tymor canolig (MTRFS). Yn yr hydref adolygwyd ymhellach y tybiaethau a oedd wedi eu cymeradwyo a'u mireinio yn sgil gwybodaeth ddiweddarach, ac adroddwyd ynghylch cynigion cyllideb manwl o fewn paramedrau a gytunwyd gan y Pwyllgor Gwaith ym mis Rhagfyr 2012. Ym mis Ionawr 2013, cymeradwyodd y Pwyllgor Gwaith y cynigion cyllideb drafft manwl gydag MTRFS wedi'i ddiweddarau, yr ymgynghorwyd arno fel a ganlyn:

- Gyda'r holl aelodau etholedig trwy ddwy sesiwn gweithdy ar wahân ym mis Rhagfyr 2012 ac Ionawr 2013;
- Gyda'r holl Bwyllgorau Sgriwtini yn eu cyfarfodydd yn Ionawr/Chwefror 2013 lle bu Pwyllgorau Sgriwtini Pwnc yn adolygu eu rhannau arwahanol o'r gyllideb a

Sgriwtini Corfforaethol yn crynhoi'r holl safbwyntiau hynny a sgriwteiddio cynigion y gyllideb fel pecyn cyfan;

- Gyda'r Fforwm Ysgolion ar 3 Rhagfyr 2012 a 4 Chwefror, 2013;
- Gyda Chynghorau Tref a Chymuned ar a 29 Ionawr 2013;
- Gyda'r fforwm economaidd ar 7 Chwefror, 2013
- Gyda'r cyhoedd, drwy wefan y Cyngor yn unol â'r adroddiad ymgynghori sydd i'w gyflwyno i'r Pwyllgor Gwaith ar 18 Chwefror 2013.

I grynhoi, roedd cydnabyddiaeth gyffredinol o'r pwysau ariannol sy'n wynebu'r Cyngor. Tra bo sylwadau wedi eu gwneud ar ystod eang o gynigion y gyllideb, roedd prif ffocws y sylwadau fel a ganlyn:

4.1.2 Ymgynghoriad cyhoeddus

- Toiledau cyhoeddus;
- Diogelwch ar gyfer gofal cymdeithasol;
- Gwasanaethau Hamdden yn cael y cyfle i drawsnewid darpariaeth;
- Cefnogaeth i fidiau twf.

4.1.3 Fforwm Ysgolion

- Cydnabyddiaeth o'r cynnydd arian parod o 2.08% yn unol ag ymrwymiad Llywodraeth Cymru, ac ymateb cadarnhaol i'r cynnig o gymorth i'r ysgolion ddatblygu cynlluniau gwario ar gyfer ysgolion â chronfeydd wrth gefn digonol a rhai mewn sefyllfa o ddiffyg neu'n wynebu sefyllfa o ddiffyg.

4.1.4 Cynghorau Tref a Chymuned

- Mynegi diddordeb mewn archwilio'r posibilrwydd o weithio ar y cyd i ddarparu gwasanaethau i ddinasyddion Ynys Môn, ac yn awyddus i ddechrau'r ddeialog yn gynnar yn 2013 i sicrhau bod amser digonol yn cael ei adeiladu i mewn i'r cynllun.

4.2 Cyllideb Refeniw 2013-14

4.2.1 Ar 23 Gorffennaf 2012, cymeradwyodd y Comisiynwyr ddatganiad a strategaeth y gyllideb yn nodi canllawiau cyllidebol cychwynnol y Comisiynwyr ar gyfer cyllideb 2013-14.

4.2.2 Cyflwynwyd y cynigion cyllideb refeniw drafft cychwynnol i'r Pwyllgor Gwaith ym mis Rhagfyr 2012, a gyflwynodd gyllideb ddrafft sefyllfa ddisymud, yn tynnu sylw at fwch posibl o £3.450m rhwng y sefyllfa ddisymud a chyfanswm y Cyllid Trysorlys Cyfun a chynnydd o 5% yn y Dreth Gyngor.

Roedd yr adroddiad hefyd yn cyfeirio at y gwaith sy'n mynd yn ei flaen i nodi'r arbedion o 7% sydd eu hangen ar draws yr holl Adrannau. Fel y nodwyd yn yr adroddiad, nid oedd disgwyl y byddai'r targed hwn o reidrwydd yn cael ei rannu'n gyfartal rhwng yr holl Gyfarwyddiaethau, a bwriad gosod targed uwch na chanran yr arbediad absoliwt sydd ei angen oedd er mwyn caniatáu ar gyfer ymgorffori diogelwch i addysg a gofal cymdeithasol, a hefyd i ganiatáu ar gyfer blaenoriaethu. Gweler dan 4.3 isod y cynnydd pellach a wnaed wedi hynny, ac a gyflwynwyd i'r Pwyllgor Gwaith yng nghyfarfod 7 mis Ionawr.

4.2.3 Mae'r gyllideb ddisymud yn cynnwys "arian wrth gefn proses" o £500k ar gyfer materion a nodwyd fel rhai a oedd yn debygol o fod angen arian ychwanegol, ond roedd yn dal yn rhy gynnar i fesur hyn. Mae hwn yn ddatblygiad o'r themâu yn 2012-13, ac wrth i ni gwblhau'r rhagolwg ar gyfer y sefyllfa ar ddiwedd blwyddyn 2012/13, mae'n dod yn amlwg bod y pwysau ychwanegol ar wasanaethau Plant a lefel yr arbedion a

ddisgwylwyd o ofal cymdeithasol oedolion yn ddau faes sy'n debygol o achosi problemau wrth symud ymlaen, oni bai eu bod yn cael y sylw.

- Gwasanaethau plant - £250k wedi ei ddyrannu i blant sy'n derbyn gofal. Mae pwysau sylweddol wedi bod ar y gyllideb yma a rhagwelir bydd hyn yn parhau i mewn i 2013-14. Gosodwyd o'r neilltu £600k yn y gyllideb sail a gyflwynwyd yn Rhagfyr, i roi sylw i hyn. Ers hyn, mae'r pwysau wedi cynyddu ymhellach. Roedd hyn o ganlyniad i nifer fechan o blant sydd wedi symyd i'r ardal yn ddiweddar, ond maent angen cefnogaeth sylweddol. Symudodd y teuluoedd i mewn i'r ardal rhan o'r ffordd drwy 2012-13 ac mae'r £250k ychwanegol ar gyfer effaith flwyddyn lawn o'r gefnogaeth sydd ei angen yn 2013-14;
- Gofal Cymdeithasol i Oedolion - £250k wedi ei ddyrannu i alluogi cyflwyno'n fwy graddol yr arbedion a raglennwyd yn flaenorol yn y Rhaglen Blaenoriaethau Fforddiadwy. Fel nodwyd mewn manau arall yn yr adroddiad, rhoddwyd lefel benodol o ddiogelwch i gyllidebau Gofal Cymdeithasol ar gyfer 2013-14, a hynny i adnabod y pwysau sy'n cael eu hwynebu ar hyn o bryd ac oherwydd yr angen i sicrhau arbedion drwy drawsnewid cynlluniedig o'r gwasanaeth, yn hytrach na mabwysiadu arbedion cyflymach, ond llai strwythuredig. Mae'r dyraniad yma'n agwedd pellach o'r dull yma.

4.2.4 Mae arian wrth gefn proses yn cael ei dynnu allan fel arfer ar ddiwedd y broses y gyllideb, gan roi 'arian wrth gefn cyffredinol' yn ei le. Bydd arian wrth gefn proses yn awr yn cael ei ddyrannu i'r ddwy gyllideb gwasanaeth ar ddiwedd y broses, er mwyn cynnwys y pwysau ar sail barhaus. Ni fydd unrhyw swm ar gael o hwn ar gyfer 'arian wrth gefn cyffredinol' yn 2013/14, ond mae symiau eraill wedi cael eu neilltuo fel y trafodwyd yn Adran 4.6.

4.2.5 Ers cyflwyno'r cynigion cyllideb drafft i'r Pwyllgor Gwaith ar 7 Ionawr 2013, mae nifer o faterion wedi codi sydd angen diwygiadau i'r cynigion, ac mae'r rhain wedi'u crynhoi yn y tabl isod.

1	Mae Arian wrth gefn proses o £500k wedi ei ddyrannu i ymdrin â'r canlynol: a) gostyngiad o £250k mewn arbedion a gafodd eu rhaglennu'n flaenorol yn y Rhaglen Blaenoriaethau Fforddiadwy ar gyfer 2013-14, mewn perthynas â ffioedd cartrefi gofal preswyl, a b) chynnydd o £250k yn y swm a ganiateir ar gyfer y pwysau a ragwelir yn achos Plant sy'n Derbyn Gofal, o £600k i 850k.
2	Yn dilyn y newidiadau hwyr a wnaed i weithredu Diwygio Lles, amcangyfrifir bod y swm sydd ei angen i dalu cost y galw cynyddol am wasanaeth a fydd yn deillio o'r newidiadau mewn Gofal Cymdeithasol a Thai wedi gostwng o £150k.
3	Mae un o'r cronfeydd wrth gefn gwasanaeth penodol wedi cael ei lleihau o £50k.
4	Mae newid bach i'r llinell Ardollau, sydd wedi gostwng o £3k.
5	Hefyd, o ganlyniad i'r newidiadau hwyr i weithredu Diwygio Lles, amcangyfrifir y bydd y Cyngor yn elwa o gynnydd net yn swm y Dreth Gyngor gasgladwy o £156k.
6	Mae'r Arian Wrth Gefn Gwella yn cael ei ddefnyddio i ariannu gwariant ar y Bwrdd Gwella Addysg a gwariant arall sy'n gysylltiedig yn uniongyrchol â gwella gwasanaethau, ac mae'r disgrifiad a ddangosir wedi ei ddiwygio i egluro hyn.
7	Gostyngiad o £125k yn yr arbedion a gafodd eu rhaglennu yn flaenorol yn y Rhaglen Blaenoriaethau Fforddiadwy mewn perthynas â lwfansau car i staff.
8	Addasiadau mewn Costau Corfforaethol a Democrataidd, gan leihau'r cyfanswm o £135k.

4.2.6 Gofynnir i'r Pwyllgor Gwaith i gadarnhau yr addasiadau a amlinellir uchod.

4.2.7 Rhaglen Blaenoriaethau Fforddiadwy. Mae'r llinell ar wahân ar RhBff sy'n ymddangos yn adroddiadau 3 Rhagfyr, 7 Ionawr a'r Adroddiad Ymgynghorol yn cynnwys dwy eitem yn unig - £250k mewn perthynas â Chaffael a £230k ar gyfer Teithio Staff (bydd hyn yn cael ei ostwng i £105k yn yr adroddiad i'r Pwyllgor Gwaith ar 18 Chwefror). Heblaw am y rhain, mae'r holl eitemau RhBff wedi eu hintigreddio i mewn i'r cyllidebau gwasanaeth perthnasol, ac amlygir unrhyw wahaniaethau sylweddol yn eu herbyn o fewn yr adroddiadau monitro'r gyllideb. Amlygir ar wahân unrhyw ostyngiad o'r targedau gwreiddiol - bydd yr adroddiad cyllideb ar 18 Chwefror yn cynnwys dwy esiampl o hyn, sef y gostyngiad yn yr arbediad a ddisgwylir ei gyflawni yn 2013-14 a Teithio Staff a gyfeirir ato uchod, a'r dyraniad o £250k i Ofal Cymdeithasol Oedolion o'r Arian wrth Gefn Proses er mwyn caniatáu cyflwyniad mwy graddol o'r arbedion cynlluniedig (mae hyn yn cysylltu â'r thema ehangach o lefel o ddiogelwch i gyllidebau Gofal Cymdeithasol i ganiatáu amser i gwblhau cynlluniau trawsnewid gwasanaeth a'u gweithredu).

4.2.7 Ail-strwythuro Uwch Reolwyr - yn ystod 2012-13, hysbysebwyd swyddi newydd yr Uwch Dîm Arweiniaeth ac fe'i penodwyd yn llwyddiannus, a bellach mae'r UDA llawn yn ei le. Yn dilyn trafodaethau ac ymdrechion i gyd-weithio â chyrff arall ar swyddi ar y cyd, barn y Cyngor oedd ei fod angen denu ymgeiswyr o safon uchel i'r swyddi yma er mwyn gyrru'r Cyngor ymlaen ac allan o ymyrraeth. O ganlyniad, roedd hi'n angenrheidiol i osod allan pecyn fyddai'n denu cyflog uwch na'r hyn ragwelwyd, ac roedd hefyd yn cynnwys y gallu i ennill 10% ychwanegol o gyflog drwy daliad bonws cyfunol. Felly, gallai fod wedi angen cyllideb ychwanegol ar gyfer 2013-14. Ar y cyd, cytunwyd yr UDA ni thelir unrhyw fonws posib ar gyfer 2013-14 a rhoddir ystyriaeth i'r elfen perfformiad ochr yn ochr â gweithredu canlyniadau arfarnu swyddi ar gyfer holl staff y Cyngor.

4.2.8 Gofynnir i'r Gweithgor gadarnhau'r addasiadau a amlinellir uchod.

4.3 Arbedion

4.3.1 Ystyriodd cyfarfod o Fwrdd y Comisiynwyr a gynhaliwyd ar 23 Gorffennaf 2012 adroddiad a oedd yn rhagweld bwlch cyllid o hyd at £4.3m yn 2013-14. Roedd y gostyngiad canrannol mewn cyllidebau yr oedd ei angen i gwrdd â hyn tua 3.2%, ond cydnabuwyd o'r cychwyn bod angen ymagwedd fwy hyblyg na gostyngiad canrannol unffurf ar draws yr holl wasanaethau, er mwyn caniatáu ar gyfer y ffaith y byddai rhai gwasanaethau yn ei chael yn fwy anodd nag eraill i sicrhau arbedion yn y tymor byr. Yn benodol, cydnabuwyd bod angen rhoi ystyriaeth i ddiogelu cyllidebau ar gyfer ysgolion a'r Gwasanaethau Cymdeithasol.

4.3.2 Cyflwynwyd gwahanol ddewisiadau ar gyfer proffiliau arbedion, yn dangos y gostyngiadau targed a fyddai'n cael eu gosod ar lefelau canrannol gwahanol petaent yn cael eu defnyddio'n gyfartal ar draws y bwrdd, gyda cholofnau pellach yn dangos effaith diogelwch i wasanaethau penodol. Roedd y ganran sylfaen a oedd yn cynhyrchu cyfanswm yr arbediad gofynnol yn 7%. Gweler isod y tabl a gafwyd yn adroddiad 23 Gorffennaf 2012.

Graddfa Arbedion: 7%			
Cyfarwyddiaeth	Arbediad	Arbediad ac eithrio Ysgolion	Arbediad ac eithrio Ysgolion a Gwasanaethau Cymdeithasol
	£m	£m	£m
Dysgu Gydol Oes (gan gynnwys ysgolion)	3.59	1.20	1.20
Gwasanaethau Cymunedol	3.14	3.14	0.63
Datblygu Cynaliadwy	2.12	2.12	2.12
Dirprwy Brif Weithredwr / Costau Corfforaethol a Democrataidd	0.58	0.58	0.58
Cyfanswm	9.43	7.04	4.53

4.3.3 Yn dilyn ymlaen o hyn, gofynnwyd i Gyfarwyddiaethau yn Awst-Medi 2012 gynhyrchu cynigion arbedion yn seiliedig ar y proffil hwn. Cafodd y cynigion eu herio, eu hadolygu a'u dilysu yn ystod yr wythnosau canlynol (roedd hyn yn cynnwys gweithdai i Aelodau ym mis Tachwedd a Rhagfyr). Yna gosodwyd targedau diwygiedig ar gyfer pob Cyfarwyddiaeth, yn seiliedig ar asesiad o ba mor gyraeddadwy oedd y cynigion arbedion unigol a gyflwynwyd a'r ffactorau ehangach y cyfeirir atynt uchod. Yn awr amcangyfrifwyd bod angen arbedion cyffredinol o £2.940m gan wasanaethau.

4.3.4 Cafodd y canlyniadau hyn eu dangos yn Atodiad C yr adroddiad a ystyriwyd yn y cyfarfod ar 7 Ionawr, ac fe'u crynhoir yn y tabl isod.

Cyllideb 2013/14: Targedau a Chynigion Arbedion a ddynodwyd		
Cyfarwyddiaeth	Targed Diwygiedig	Arbedion Posib Gynigir Gan Wasanaethau
	£'000	£'000
Dysgu Gydol Oes (gan gynnwys ysgolion)	250	506
Gwasanaethau Cymunedol	965	996
Datblygu Cynaliadwy	1,486	1,856
Dirprwy Brif Weithredwr / Costau Corfforaethol a Democrataidd	239	817
Cyfanswm	2,940	4,175

4.3.5 Yn ystod y prosesau Sgriwtini ac ymgynghori, cafodd y meysydd canlynol eu hamlygu ar gyfer ystyriaeth bellach.

- P'un a ellid cadw unrhyw arbedion sydd i'w cymryd oddi ar y Gwasanaeth leuenctid a'r Gwasanaeth Hamdden i'r lleiaf posibl.
- Roedd pryderon sylweddol ynghylch effaith y gweithredu ar gau'r holl Doiledau Cyhoeddus. Cydnabuwyd bod angen adolygu'r modd y mae'r gwasanaeth yn cael ei ddarparu, ond roedd tuedd gref tuag at ddatblygu trefniadau amgen yn hytrach na chau.
- Roedd pryder ynghylch lefel y gostyngiadau arfaethedig ar wariant ar y seilwaith priffyrdd.

4.3.6 Mewn ymateb i hyn:

- Mae'r arbedion o fewn y Gwasanaeth Ieuenctid a gynhwysir yn y cynigion terfynol wedi eu cyfyngu i £28k, neu ychydig o dan hanner y gostyngiadau posibl a gyflwynwyd.
- Mae'r arbedion yn y Gwasanaeth Hamdden wedi eu cyfyngu i'r targed diwygiedig o £100k, neu ychydig o dan £60% o gynigion sydd werth cyfanswm o £168k.
- Nid yw'r cynnig i gau pob Toiled Cyhoeddus, gan arbed £228k, wedi cael ei gynnwys yn y rhestr derfynol. Yn lle hynny, er mwyn adlewyrchu'r sylwadau a wnaed am ffyrdd eraill posibl o ddarparu'r gwasanaeth, a'r angen i wneud yn siŵr bod symud ymlaen i wneud hyn, mae'r gwasanaeth i fod i wneud arbediad o £19k yn 2013-14.
- Ni fu'n bosibl lleihau'n sylweddol yr arbedion a fydd yn cael eu gwneud ar wariant ar y seilwaith priffyrdd, ond mae'r targed is a osodwyd wedi galluogi'r gwasanaeth i ostwng y ffigwr rhyw ychydig, o £343k i £300k.

4.3.7 Yn ogystal, mae'r Cyfarwyddiaethau wedi cynnal rhagor o waith i flaenoriaethu eu cynigion, gyda'r targedau llai yn caniatáu i ystyriaeth gael ei rhoi i risg cymharol, effaith ar allu gwasanaeth, ayb. Cafodd y cyfanswm sy'n ofynnol gan y gwasanaethau hefyd ei ddiwygio i lawr o £80k pellach, i £2.860m.

4.3.8 O hyn, lluniwyd rhestr derfynol o arbedion arfaethedig. Crynhoir y rhain isod ac maent wedi eu nodi'n fanwl yn Atodiad 2.

Cyllideb 2013/14: Targedau, Symiau a Nodwyd a Chynigion Terfynol			
Cyfarwyddiaeth	Targed Diwygiedig	Cynigion Arbedion	Cynigion Arbedion Terfynol wedi eu blaenoriaethu i'w darparu
	£'000	£'000	£'000
Dysgu Gydol Oes (gan gynnwys ysgolion)	250	506	307
Gwasanaethau Cymunedol	965	996	978
Datblygu Cynaliadwy	1,486	1,856	1,336
Dirprwy Brif Weithredwr / Costau Corfforaethol a Democrataidd	239	817	239
Cyfanswm	2,940	4,175	2,860

4.4 Pwysau a Thwf

4.4.1 Mae'r atodiadau i'r adroddiad 7 Ionawr yn cynnwys lwfans ar gyfer pwysau a thwf sy'n gyfanswm o £1.3m ac £84k yn y drefn honno. Yn y cyfarfod, penderfynwyd y dylid ychwanegu eitem dwf ychwanegol o £300k mewn perthynas ag Ynys Ynni at yr argymhellion.

Cyllideb 2013/14: Pwysau	
Disgrifiad	Swm
	£'000
Plant sy'n Derbyn Gofal	600
Diwygio Lles	200
Diogelu Ysgolion	500
Cyfanswm	1,300

Cyllideb 2013/14: Twf	
Disgrifiad	Swm
	£'000
Gwasanaethau Cymdeithasol:	
Cynrychiolaeth Panel Mabwysiadu a Maethu	28
Remandio a Orchmynnwyd gan y Llys	28
Gwaith Pontio	28
Ynys Ynni	300
Cyfanswm	384

4.4.2 Roedd Atodiad CH i'r adroddiad yn cynnwys nifer fawr o gynigion twf, ond yn dangos nad oedd y rhan fwyaf o'r rhain wedi eu hargymell ar gyfer eu cymeradwyo. Defnyddiwyd dull cadarn i werthuso'r cynigion hyn, ond yn yr hinsawdd ariannol bresennol, dim ond mewn amgylchiadau eithriadol yr oedd cymeradwyo'n cael ei argymell.

4.4.3 Bu dau ddatblygiad ers yr adroddiad diwethaf mewn perthynas â'r pwysau a restrwyd.

- Mae'r ffigyrau diweddaraf sydd ar gael yn awgrymu bod angen dyraniad mwy ar gyfer Plant sy'n Derbyn Gofal, ac felly mae £250k pellach wedi'i ddyrannu o'r Arian Wrth Gefn Proses.
- Mae cyhoeddiad diweddar o newid yn y ffordd y mae Diwygio Lles i'w weithredu yn golygu y bydd yr effaith a ragwelir ar alwadau am gymorth yn llai nag a dybiwyd yn flaenorol. O ganlyniad i hyn mae'r dyraniad a wnaed wedi cael ei leihau i £50k.

4.4.4 Er bod y cais Ynni Ynys wedi bod yn destun archwiliad manwl yn ystod y broses Sgriwtini, roedd yr holl sylwadau a dderbyniwyd yn gefnogol yn y diwedd i'r pedair eitem dwf.

4.4.5 Mae'r tabl diweddarau ar gyfer y pwysau yn cael ei ddangos isod. Mae'r eitemau twf a argymhellir yr un fath â'r rhai o 7 Ionawr.

Cyllideb 2013/14: Pwysau wedi'i Ddiweddarau		
Disgrifiad	Swm gwreiddiol	Swm diwygiedig
	£'000	£'000
Plant sy'n Derbyn Gofal	600	850
Diwygio Lles	200	50
Diogelu Ysgolion	500	500
Cyfanswm	1,300	1,400

4.4.6 Ceir rhagor o fanylion ynglŷn â phwysau a thwf yn Atodiadau 3 a 4 yn eu tro.

4.5 Y Dreth Gyngor

4.5.1 Roedd y sefyllfa ddisymud o fewn adroddiad y Comisiynwyr ym mis Gorffennaf ac adroddiadau'r Pwyllgor Gwaith dilynol yn rhagdybio cynnydd y dreth gyngor o 5%. Mae hyn yn cyfateb i £939.14 neu £18.06 yr wythnos. Mae pob gostyngiad o 0.5% neu gynydd yn hafal i tua £130k. Petai'r dreth gyngor yn cael ei gosod yn is na hyn, byddai

rhaid dod o hyd i swm cyfatebol drwy arbedion pellach mewn gwasanaethau. Mae cynnydd o 5% yn cyfateb i gynnydd wythnosol o 86c. Hyd yn oed gyda chynnydd o 5%, atgoffir Aelodau bod lefel y Dreth Gyngor yn Ynys Môn yn parhau i fod yn un o'r rhai isaf yng Nghymru.

4.5.2 O ystyried y sefyllfa ariannol dynn, y risg cynhenid yn y cynigion cyfredol, a'r rhagolygon ariannol sydd ar y gweill ar gyfer y blynyddoedd nesaf a amlygwyd yn yr holl adroddiadau cyllideb blaenorol, gwelir bod hyblygrwydd yn gyfyngedig. Bydd unrhyw ostyngiad yn y cynnydd dreth gyngor arfaethedig neu gynnydd mewn buddsoddiad angen ei gwrdd o arbedion pellach a gynhyrchir gan y gwasanaethau neu doriadau yn y ddarpariaeth gwasanaeth.

4.5.4 Yn ogystal â'r uchod, mae sylfaen y dreth gyngor yn ystod 2012-13 wedi gostwng 0.65%. Mae hyn oherwydd, er bod y nifer sylfaenol yr eiddo wedi codi rywfaint (0.35%), gwnaed y penderfyniad i godi'r lwfans ar gyfer dim casglu o 1.5% i 2.5%, er mwyn caniatáu ar gyfer effaith ddisgwyliedig y trefniadau newydd ar gefnogaeth y Dreth Gyngor (gweler yr adroddiad 19 Tachwedd, 2012). O ganlyniad i hyn, bydd y cynnydd o 5% yn swm sylfaenol y dreth yn cynhyrchu cynnydd gwirioneddol mewn referniw o ychydig dros 4.3%.

4.6 Cronfeydd wrth Gefn Cyffredinol a Phenodol, Arian Wrth Gefn a Risgiau Ariannol

4.6.1 Mae'r gyllideb arfaethedig yn ymgorffori nifer o dybiaethau o ran lefelau tebygol o incwm a gwariant yn y dyfodol. Felly, mae'n anochel bod nifer o risgiau ariannol cynhenid yn y gyllideb arfaethedig. Gweler y risgiau ariannol allweddol isod:

- Mae gan unrhyw orwariant a ragwelir yn 2012-13 oblygiadau uniongyrchol i gyllideb 2013-14, o ran asesu cadernid y cyllidebau gwasanaethau unigol ac o safbwynt digonolrwydd lefel y cronfeydd wrth gefn cyffredinol. Ar hyn o bryd rhagwelir sefyllfa gorwariant net o £1.0m ar y lefel gorfforaethol (er y bydd tua hanner hyn yn cael ei wrthbwyso gan arian wrth gefn heb ei ddyrannu yng nghyllid referniw'r Rhaglen Gyfalaf), ac o ystyried y risgiau ariannol o amgylch nifer o feysydd cyllideb o fewn y Cyngor, mae hyn wedi bod yn rhan bwysig o lunio'r cynigion terfynol o ran y lefelau o arbedion ac arian wrth gefn, a'r argymhelliad y dylai £500k gael ei roi yn ôl i'r cronfeydd wrth gefn cyffredinol yn 2013-14.
- Mae swm yr arbedion a chynigion incwm ychwanegol yn yr adroddiad hwn yn £2.860m, a bydd angen cyflenwi hyn er mwyn sicrhau cyllideb gytbwys ar gyfer 2013-14. Gwnaethpwyd lwfans, lle y bo'n briodol, ar gyfer costau gweithredu, ond mae elfen o risg ariannol o amgylch cyflenwad llawn yr holl arbedion, gyda'r risg yn amrywio yn sylweddol rhwng cynigion unigol. Gwnaethpwyd rhagdybiaethau rhan-flwyddyn realistig lle na ellir gweithredu ar unwaith, ond mae risg ariannol cynhenid o gwmpas sicrhau newidiadau mewn pryd i gyflenwi'r arbedion a gynlluniwyd.
- Mae nifer o'r cynigion unigol eisoes wedi'u sicrhau, ond mae eraill yn bodoli ar draws bron y cyfan o'r meysydd gwasanaeth eraill sy'n heriol iawn. Mae graddfa'r arbedion sy'n ofynnol wedi golygu bod angen cynnwys cynigion strategol a thrawsnewidiol heriol, yn arbennig o fewn y Gwasanaethau Cymdeithasol. Mae risg ariannol cynhenid o gwmpas sicrhau newidiadau mewn pryd i gyflenwi'r arbedion a gynlluniwyd.
- Gosodwyd cynnydd chwyddiant yn y cyllidebau ar lefel isel, yn gyson â'r rhan fwyaf o awdurdodau lleol eraill. Yn ddiethriad, mae hyn yn cyflwyno elfen o risg ariannol gan nad yw pwysau chwyddiant allweddol yn hysbys â sicrwydd ar yr adeg hon, ond nid yw'r risg ariannol yn uwch nag mewn unrhyw flwyddyn arall;

- 4.6.2** Yn achos unrhyw arian wrth gefn a chronfeydd wrth gefn, mae'r Swyddog Adran 151 angen adolygu'r rhain yn eu cyfanrwydd ar y cyd â'r gyllideb sylfaenol ei hun a'r risgiau ariannol sy'n wynebu'r Awdurdod. Yn ogystal, dylai'r adolygiad hwn gynnwys golwg tymor canolig lle bo angen a dylai gymryd i ystyriaeth ddatblygiadau allweddol a allai effeithio ar yr angen a'r defnydd o adnoddau unwaith ac am byth.
- 4.6.3** Yn sgil y risgiau ac ansicrwydd gwaelodol uchod a nodir yn Adran 5.1 isod a'r materion a nodwyd ym mharagraff 4.6.1 uchod, cymerir safbwynt pendant ar reoli risgiau cyllideb a diogelu iechyd ariannol y Cyngor ar yr adeg hon. Mae hyn yn arbennig o wir pan fydd angen diogelu'n ddigonol gronfeydd unwaith ac am byth er mwyn ariannu newidiadau strategol/trawsnewidiol i'r dyfodol yn hytrach nag ariannu gorwariant sylweddol ar y gyllideb sylfaenol ei hun.
- 4.6.4** Rhoddwyd ystyriaeth i'r angen i gadw'r gostyngiadau ar unwaith mewn gwariant a'r effaith ddilynol ar wasanaethau i isafswm, ond rhaid cydbwyso hyn yn erbyn yr angen i sicrhau sefydlogrwydd tymor canolig a hirdymor ariannol y Cyngor, ac i arbedion gael eu gweithredu mewn ffordd raddol a strwythuredig dros y blynyddoedd nesaf. Yn ogystal, mae bob amser rhywfaint o risg o eitemau gwariant nas rhagwelir neu orwario oherwydd pwysau mwy cyffredinol ar gyllideb gwasanaeth, a hefyd rhaid i gronfeydd wrth gefn fod yn ddigonol i amsugno'r pwysau hwn.
- 4.6.5** Mae'r gyllideb ar gyfer 2012-13 yn cynnwys defnydd arfaethedig o £1.2m o gronfeydd wrth gefn, gyda £900k yn dod o'r balansau cyffredinol a £300k o gronfeydd wrth gefn a glustnodwyd. Golygai hyn y byddai balansau cyffredinol yn cael eu gostwng i £4.9m erbyn diwedd 2012-13, a oedd ychydig yn is na'r trothwy o £5m a benderfynwyd yn flaenorol. Oherwydd gorwariant yn ystod y flwyddyn, nododd yr adroddiad ymgynghorol bod y ffigwr gwirioneddol yn debygol o fod yn is, sef rhwng £4m a £4.5m. Dangosir y manylion yn yr adroddiad ar wahân ar yr agenda yma ar monitro Chwarter 3, mai'r rhagamcaniad diweddaraf yw am orwariant o £1.9m ar draws nifer o gyllidebau gwasanaeth a chorfforaethol. Fe'u gostyngir gan arian wrth gefn llithriant, arian wrth gefn heb eu defnyddio a chyllidebau grafangwyd yn ôl, gan roi diffyg rhagamcanedig ar gyfer y flwyddyn o £1.0m. Ar ôl y defnydd arfaethedig pellach o £500k o arian wrth gefn heb eu dyranu yng nghyllideb refeniw o'r Cynllun Cyfalaf, bydd hyn yn cynhyrchu balans cyffredinol ar ddiwedd y flwyddyn o £4.4m.
- 4.6.6** Wrth benderfynu ar y trothwy o £5m, mae'r ystyriaeth a roddwyd i ddadansoddiad cyffredinol 'rheol y bawd' ar gyfer lefel y cronfeydd wrth gefn cyffredinol yn awgrymu y bydd hwn yn o leiaf 5% o wariant refeniw net (ac eithrio cyllidebau ysgolion), oni bai bod asesiad risg ffurfiol yn cyfiawnhau lefel is. Mae hyn yn awgrymu lefel o £6m ar gyfer Ynys Môn. Fodd bynnag, gan gymryd y dull a amlinellir uchod, byddai hyn yn rhoi lefel cronfeydd wrth gefn cyffredinol o £5m i'r Cyngor.
- Er y derbynnir wrth wneud gostyngiadau mor sylweddol yn y gyllideb y bydd hynny'n ddiethriad yn cyflwyno risgiau ariannol, ac er y cafwyd rhai anawsterau yn ystod y flwyddyn gyffredol, mae gan Ynys Môn enw da o reoli o fewn ei chyllideb;
 - Mae'r risgiau'r gyllideb wedi cael sylw yn y cynigion ond maent yn parhau yn amrywiol a risg uchel;
 - Ceir diogelwch yn erbyn rhai risgiau'r gyllideb drwy gronfeydd wrth gefn ac arian wrth gefn a glustnodwyd. Er nad oes unrhyw gronfeydd arian wrth gefn refeniw cyffredinol yn cael eu cynnal ar hyn o bryd, mae gan y Cyngor nifer o gronfeydd wrth gefn a glustnodwyd ar gyfer risgiau ariannol hysbys, ond nad ydynt bob amser yn hawdd eu mesur;

- 4.6.7** Rhoddwyd ystyriaeth i'r angen i gadw'r gostyngiadau ar unwaith mewn gwariant a'r effaith ddilynol ar wasanaethau i'r isafswm, ond rhaid cydbwysu hyn yn erbyn yr angen i sicrhau sefydlogrwydd ariannol tymor canolig a thymor hir y Cyngor, ac i arbedion gael eu gweithredu dros y blynyddoedd nesaf mewn ffordd raddol a strwythuredig. Yn ogystal, mae bob amser rhywfaint o risg o gael eitemau gwariant nas rhagwelir neu orwario oherwydd pwysau mwy cyffredinol ar gyllideb gwasanaeth, a rhaid i gronfeydd wrth gefn hefyd fod yn ddigonol i amsugno'r pwysau hwn. Am y rhesymau hyn, cynigir y dylid gwneud darpariaeth o £500k i mewn i'r cronfeydd wrth gefn cyffredinol yn 2013-14.
- 4.6.8** Mae balansau ysgolion wedi bod yn uchel yn y gorffennol, sydd wedi rhoi sicrwydd digonol ar gyfer y rhan fwyaf o'r risgiau. Mae'r gostyngiad ym malansau ysgolion yn lleihau'r lefel honno o gysur, ond mae hyn cael ei liniaru gan y diogelwch a roddir i gyllidebau ysgol eleni.
- 4.6.9** Mae'r prif arian wrth gefn a ddarperir yn y gyllideb yn ymwneud â'r prosesau cyfredol o sicrhau gostyngiadau yn y gyllideb a gweithredu trawsnewid gwasanaeth (Arian wrth gefn Diswyddo £1m a Chost Newid £500k). Bydd yr Arian Wrth Gefn Arfarnu Swyddi yn cwrdd â chost unrhyw wariant yn y maes hwn yn ystod y flwyddyn, ond mae ei swm yn ansicr, gydag unrhyw falans yn cael ei ychwanegu at y gronfa wrth gefn cyfatebol sydd wedi'i neilltuo i dalu am y costau i'r dyfodol. Mae'r arian wrth gefn gwasanaeth penodol yn ymwneud â materion penodol sy'n destun i drafodaethau cytundebol a phenderfyniadau eraill nad ydynt yn gyfan gwbl o fewn rheolaeth y Cyngor, a lle mae'r gost amcangyfrifedig yn sylweddol, ond nad yw'n gwbl hysbys.

5. CADERNID YR AMCANGYFRIFON

- 5.1** Mae Adran 25 o Ddeddf Llywodraeth Leol 2003 yn ei gwneud yn ofynnol i'r Prif Swyddog Cyllid adrodd ar gadernid yr amcangyfrifon cyllideb a digonolrwydd y cronfeydd ariannol wrth gefn, a'i gwneud yn ofynnol i'r Cyngor ystyried yr adroddiad hwn fel y bo'n mabwysiadu ei gyllideb.
- 5.2** Mae amcangyfrifon cyllideb i gyd yn seiliedig ar dybiaethau am y dyfodol. Mae cydgysylltiad rhwng y materion hyn. Efallai na fydd cyllidebau yn cael eu cyfrifo yn union oherwydd amcangyfrif neu risg – ond gellir lliniaru'r effaith os oes cynlluniau da wrth gefn, cyllidebau wrth gefn neu gronfeydd ariannol wrth gefn. Mae eu cadernid yn dibynnu ar ba mor rhesymol yw'r rhagdybiaethau hyn.
- 5.3** Nid yw cadernid amcangyfrifon cyllideb yn ymwneud yn unig â'r cwestiwn syml o p'un a ydynt yn cael eu cyfrifo'n gywir ai peidio. Yn ymarferol, mae llawer o gyllidebau yn seiliedig ar amcangyfrifon neu ragolygon, ac efallai y bydd elfen o risg ynghylch a fydd cynlluniau yn cael eu cyflenwi, neu dargedau'n cael eu cyflawni. Ystyrir isod yn eu tro'r gwahanol risgiau sydd i'r gyllideb.
- 5.4** **Risg Chwyddiant** Dyma'r risg y gallai chwyddiant gwirioneddol fod yn wahanol i'r rhagdybiaeth a wnaed yn y gyllideb.

Mae a wnelo'r gost fwyaf sylweddol â chyflog, lle mae lwfans o 1% wedi'i wneud ar gyfer codiadau cyflog newydd yn 2013-14, ond mae hon yn ymddangos yn dybiaeth weddol realistig yn yr amgylchiadau presennol. Mae chwyddiant cyffredinol wedi aros yn sefydlog ar 2.7% ers mis Hydref 2012. Y disgwyliad cyffredinol yw y bydd hyn yn gostwng ychydig yn y misoedd nesaf, ac yn aros ar neu o gwmpas y ffigwr targed o 2% yn y tymor canolig. Mae hyn yn unol â'r lefel ddisgwyliedig yn y gyllideb ddisymud a gymeradwywyd ym mis Rhagfyr 2012. Fodd bynnag, mae bob amser elfen o risg wrth geisio rhagweld cyfraddau chwyddiant, er bod amrywiad o fwy nag 1% yn y ddau gyfeiriad yn ymddangos yn annhebygol iawn.

- 5.5 Risg Cyfraddau Llog** Fel rheol mae cyfraddau llog yn effeithio ar gyllideb refeniw un flwyddyn drwy'r llog a enillir - h.y. mae cynnydd yn y gyfradd llog yn fuddiol. Oherwydd bod y gyllideb bellach yn seiliedig ar gyfraddau llog ar isafbwyntiau tymor hir, prin fod unrhyw risg anfanteisiol. Y rhagfynegiadau yw y bydd cyfraddau llog yn aros ar eu lefel hanesyddol isel ymhell i 2014 a thu hwnt. Fel mewn blynyddoedd blaenorol, mae hwn yn risg sy'n wneud iawn am risg chwyddiant oherwydd os yw un yn cynyddu mae'r llall yn debygol o wneud iawn amdano.
- 5.6 Risg Grantiau** Mae'r rhain yn risgiau sydd ynghlwm wrth y nifer fawr o grantiau penodol gan Lywodraeth Cymru, Ewrop neu gyrrff eraill sy'n cefnogi cyfran dda o wariant y Cyngor. Efallai y bydd rhai o'r rhain yn cael eu gostwng yn sylweddol neu eu torri'n gyfan gwbl; nid oes gennym ddarlun cyflawn o'r cyfan ac ni fydd gennym un hyd yn oed ar ôl i'r flwyddyn ariannol ddechrau. Er mai'r ymateb sydyn yw dweud pan fydd y grant yn dod i ben, felly bydd raid i'r gwariant cysylltiedig ddod i ben hefyd, mae risg na fydd hyn bob amser yn bosibl. Efallai na fydd yn bosibl pan fydd telerau'r contract yn golygu na all y gwariant gael ei dorri mor gyflym ag incwm, neu ei fod yn cynnwys costau diswyddo heb eu hariannu. Efallai na fydd yn bosibl os yw'r gweithgaredd a ariennir yn troi allan i fod mor bwysig i gyflawni amcanion y Cyngor ei hun fel bod y Cyngor yn penderfynu fod rhaid iddo barhau â'r gwariant. Mae'r ymdrechion i liniaru'r risg hwn yn cynnwys sicrhau bod gennym yr wybodaeth orau sydd ar gael ar bob grant: ond ni ellir dileu'n gyfan gwbl bob canlyniad annymunol yn ystod y flwyddyn.
- 5.7 Risgiau Incwm** Mae'r gyllideb yn seiliedig ar sicrhau cynnydd cyffredinol o 2% mewn incwm, er bod nifer o wasanaethau wedi cymryd yn ganiataol godiadau o hyd at 5%. Os yw elastigedd y galw am wasanaethau'r Cyngor yn golygu fod y galw'n gostwng, ac nad yw targedau incwm yn cael eu cyflawni, gall hynny achosi gorwario ar gyllidebau net. Bydd angen monitro'r sefyllfa gyllideb net yn agos ac, os oes angen, torri'n ôl ar wario i gyd-fynd ag incwm is.
- 5.8 Risg Optimistiaeth** Mae'n debyg mai'r perygl mwyaf yn yr amgylchiadau presennol yw bod yr Awdurdod, Aelodau a swyddogion, wedi bod yn or-optimistaidd yn yr arbedion a fydd yn cael eu cyflawni. Petai'r prosiectau hyn yn mynd i drafferthion ac yn methu â chyflawni'r arbedion a gymerwyd allan o'r gyllideb, gallai gorwariannau sylweddol ddigwydd. Mae para 5.11 isod yn rhoi manylion pellach.
- 5.9 Risg gorofal** Dyma'r gwrthwyneb i risg optimistiaeth: sef y perygl bod ein cyllidebau wedi cael eu llunio'n rhy ofalus, ac felly eu bod yn fwy nag sydd ei angen.
- 5.10 Risgiau Cyflog a Graddfeydd** - Mae'r Awdurdod yn parhau i wynebu risg sylweddol o ganlyniad i arfarnu swyddi a chyflog/gwerth cyfartal, y bydd yn ofynnol iddo dalu hawliadau iawndal i staff oherwydd annhegwch honedig ei drefniadau cyflog. Mae hwn yn risg hir-sefydlog na fydd yn diflannu, ac mae'n herio cadernid y gyllideb fel mewn blynyddoedd blaenorol. I liniaru hyn, erys cyllideb wrth gefn flynyddol (£450k yn 2013-14) tuag at gost y strwythur cyflog newydd.
- 5.11 Llithriad Arbedion**- Mae a wnelo'r prif risg â'r cynigion arbedion. Mae'r ffigyrau a gyflwynwyd yn seiliedig yn bennaf ar arbediad blwyddyn lawn ac felly maent yn cymryd yn ganiataol y bydd y cynigion wedi cael eu gweithredu'n llawn o'r 1^{af} Ebrill 2012. Mae risg uchel na fydd rhai o'r cynigion wedi sicrhau'r dyddiad cychwyn hwn. Mae hyn yn arbennig o wir yn achos y cynigion hynny sy'n cynnwys diswyddiadau, cynhyrchu incwm a materion cytundebol. Bydd unrhyw oedi o'r dyddiad cychwyn 1^{af} Ebrill yn achosi pwysau yn 2013-14. Mae llithriad 3 mis ar yr holl arbedion yn cyfateb i £0.7m.
- 5.12 Ffioedd Gofal Cymdeithasol a Phreswyl** - Mae chwyddiant o 2% wedi ei gynnwys yn y gyllideb ar gyfer 2012-13. Ar hyn o bryd mae'r cynnydd yn y ffioedd hyn yn cael ei bennu, a bydd yn cael ei drafod gyda darparwyr. Os yw hyn yn fwy na 2%, bydd angen gweithredu i ymdrin â hyn. I liniaru'r risg hwn mae arian wrth gefn wedi cael ei roi o'r neilltu.

5.13 Costau diswyddo staff – Wrth i'r cynigion arbedion gael eu gweithredu, bydd costau diswyddo cysylltiedig. Nid yw cost lawn hyn yn hysbys ar hyn o bryd, oherwydd y posibilrwydd y bydd rhai swyddi'n wag, a phennu manylion y gweithwyr dan sylw. I liniaru'r risg hwn mae Arian Wrth Gefn Diswyddo o £1m wedi ei gynnwys yn y gyllideb.

5.14 Grant Cytundeb Canlyniadau - Mae cyllideb ar gyfer 2013-14 yn rhagdybio derbynnir 75% o'r grant llawn o £729k yn 2012-13 mewn perthynas â pherfformiad 2012-13. Er derbyniwyd y grant llawn eleni mewn perthynas â 2011-2, mae hwn dal yn risg sylweddol i'r Awdurdod ac, mewn amser o heriau ariannol ar wasanaethau, mae'n well cymryd safbwynt pwylllog o'r eitem yma.

5.1.5 Cynllun Cymorth y Dreth Gyngor - Mae swm o £200k wedi ei gynnwys yn y gyllideb i ddarparu ar gyfer y gost net ychwanegol i'r Cyngor o weithrediad Cynllun Cymorth y Dreth Gyngor, sydd uwchlaw'r £4.625m a chaniateir amdano yn y Setliad Terfynol. Cymeradwywyd newid sylweddol yn Ionawr a thelir amdano gan grant penodol sydd yn ychwanegol. Fodd bynnag, o gofio mai blwyddyn gynta'r cynllun yw hwn a natur amrywiol nifer o agweddau o fewn iddo, mae graddfa anochel o ansicrwydd. Awgryma'r rhagamcanion diweddaraf efallai bydd y costau gwirioneddol yn uwch.

6. CYLLIDEB ARFAETHEDIG A LEFEL TRETH Y CYNGOR

6.1 Mae'r tabl isod yn dangos yr arian cyllideb sydd ar gael ac sydd ei angen gyda chynnydd yn y Dreth Gyngor o 5%, yn cynrychioli cynnydd o £18.06, neu 86c yr wythnos, i eiddo Band D. Wrth osod y Dreth Gyngor, mae angen i'r Cyngor fod yn ymwybodol o'r angen i osod cyllideb gytbwys.

Fel cefndir, ar hyn o bryd mae'r gyfradd RPI yn 3.1% a CPI yn 2.7%, ym mis Rhagfyr 2012.

<u>Gofyniad y gyllideb</u>	£000 5%
Cyllideb Sylfaen 2011-12	119,035
Addasiadau Chwyddiant & Ailbrisio	12,193
CYLLIDEB SYLFAEN 2012-13 (cyn buddsoddiadau / arbedion)	131,278
Addasiadau Cyllideb	(552)
Buddsoddiadau Cyllideb	384
Arbedion cyllideb	(2,860)
CYLLIDEB SYLFAEN 2012-13	128,250
Cyllid ar gael	
Setliad Terfynol LIC	100,227
Cynnydd yn y Dreth Gyngor @ 5%	28,023
Cyfanswm	128,250
Balans ar gael	0

6.2 Cyn y gall y Pwyllgor Gwaith argymhell cyllideb i'r Cyngor, mae nawr angen penderfyniadau yn seiliedig ar y ffigyrau a ddangosir yn y tabl uchod. Mae'r penderfyniadau hyn yn cynnwys p'un a ddylid:

- dileu eitemau arbedion penodol;
- darparu cynhwysedd ychwanegol o fewn gwasanaethau;
- ariannu mentrau a pholisiau newydd;
- cynyddu swm sylfaenol y Dreth Gyngor yn unol â'r lefel arfaethedig ac felly sicrhau cyllideb gytbwys.

7. ASESIADAU EFFAITH CYDRADDOLDEB (EIA)

7.1 Wrth gyflwyno ei wasanaethau, rhaid i'r Cyngor fod yn ymwybodol o'i ddyletswyddau i gyflawni ei rwmedigaethau statudol o dan y Ddeddf Cydraddoldeb 2010 (Dyletswyddau Statudol) (Cymru) Rheoliadau 2011 i asesu effaith y penderfyniadau ariannol allweddol ar grwpiau a ddiogelir a rhoi ystyriaeth ddyledus i ganlyniadau asesuadau o'r fath.

7.2 Fel rhan o'r broses gyllideb 2013-14, gofynnwyd i'r gwasanaeth gynnal EIA cychwynnol ar gyfer pob cynnig. Cynhwyswyd canllawiau gyda'r pro forma cyllideb ac mae canllawiau pellach ar sut i gynnal EIA ar gael ar safle fewnwyd y Cyngor. Cynhwysir sylwadau ar y cynigion unigol o fewn yr atodiadau. Bydd unrhyw gynigion sy'n cael effaith sylweddol ar lefelau gwasanaeth angen cael eu monitro'n agos gan y gwasanaeth perthnasol

8. STRATEGAETH RHEOLI'R TRYSORLYS

8.1 Yn unol â Chod Ymarfer CIPFA ar Reoli'r Trysorlys, y mae'n ofynnol i'r Cyngor gymeradwyo Datganiad Strategaeth Rheoli'r Trysorlys 2013-14 a Strategaeth Fuddsoddi cyn dechrau'r flwyddyn ariannol. Cyflwynwyd Strategaeth Rheoli'r Trysorlys ar gyfer 2013-14 i'r Pwyllgor Archwilio ar 5^{ed} Chwefror 2013.

9. DIWEDDARU'R STRATEGAETH CYLLIDEB REFENIW TYMOR CANOLIG

9.1 Roedd yr adroddiad ar y gyllideb gychwynnol a gyflwynwyd i'r Pwyllgor Gwaith ar 3^{ydd} Rhagfyr 2012 yn diweddarau'r Strategaeth Ariannol Tymor Canolig ynglŷn â newidiadau yn yr hysbysiad cyllid gan Lywodraeth Cymru. Roedd y rhagdybiaethau hyn yn cynnwys lefel y dyfarniad cyflog a chwyddiant.

9.2 Mae'r tabl isod yn ddiweddariad pellach o'r strategaeth ariannol tymor canolig, sydd wedi cael ei diweddarau ar gyfer y gyllideb arfaethedig 2013-14 a'r tybiaethau canlynol ar gyfer 2014-15 i 2015-16:

- Cyflog - 1%;
- Chwyddiant – 2%.

	2012-13 £m	2013-14 £m	2014-15 £m
Cyllideb y Flwyddyn Flaenorol	125.6	128.2	130.4
Chwyddiant a Diogelu Ysgolion	0.8	0.5	0.5
Cynnydd Costau	1.5	2.6	2.6
Newidiadau Demograffig	0.6	0.5	0.5
Ariannu Cyfalaf a llog	0.1	0.1	0.1
Ariannu benthyca di gefnogaeth	0.0	0.2	0.4
Adolygiad Cyflog a Graddfeydd	-0.4	1.3	0.7
Buddsoddi mewn newid	1.5	-0.1	-0.3
Cyfraniad at falansau	0.5	-0.5	0.0
Pwysau a ddynodwyd	1.0		
Twf arall	0.4	0.7	1.0
Arbedion	-2.9		
Bwlch Ariannu		-3.1	-4.0
Cyfanswm	128.2	130.4	131.9
Ariennir gan gyllid LIC	100.2	101.0	101.0
Y Dreth Gyngor	28.0	29.4	30.9
Cronfeydd wrth gefn	128.2	130.4	131.9

9.3 Bydd y strategaeth ariannol tymor canolig angen ei hadolygu a'i diweddarau yn ystod y rhan gyntaf o 2013-14 er mwyn sicrhau bod rhagolygon a rhagdybiaethau yn parhau mor gywir ag y bo modd.

10. CYSYLLTIADAU Â PHOLISIÂU A BLAENORIAETHAU'R CYNGOR

10.1 Wrth lunio cynigion cyllideb, rhoddwyd sylw dyladwy i bolisiâu a blaenoriaethau allweddol y Cyngor.

11. OPSIYNAU SYDD AR GAEL

11.1 Rhaid i'r Pwyllgor Gwaith gytuno ar y Dreth Gyngor a chyllideb refeniw 2013-14 a argymhellir i'r Cyngor. Mae gan Aelodau nifer o opsiynau ar gael ynglŷn â'r cynigion cyllideb manwl a gynhwysir yn yr adroddiad hwn.

12. SYLWADAU'R SWYDDOG MONITRO

12.1 Mae'r Adroddiad ar y Gyllideb Refeniw wedi cael ei baratoi yn unol â gofynion Deddf Llywodraeth Leol 2003 a Deddf Cyllid Llywodraeth Leol 1992. Yn unol ag Adran 25 o Ddeddf 2003, rhaid i'r Pwyllgor Gwaith ystyried cyngor y Pennaeth Swyddogaeth (Adnoddau), fel Prif Swyddog Cyllid y Cyngor, ynglŷn â chadernid yr amcangyfrifon cyllideb a digonolrwydd y cronfeydd ariannol wrth gefn. Rhaid cymryd y rhain i ystyriaeth wrth ystyried y cynigion yn yr Adroddiad a gwneud argymhellion i'r Cyngor ynghylch y gyllideb a chyfradd y Dreth Gyngor. Yn unol â Rheoliadau Swyddogaeth a Chyfrifoldeb, mater i'r Cyngor llawn o dan Ddeddf 1992 yw cytuno ar y gyllideb a phennu cyfradd y Dreth Gyngor. Felly, bydd argymhellion y Pwyllgor Gwaith yn amodol ar gadarnhad a chymeradwyaeth gan y Cyngor llawn.

13. GOBLYGIADAU STAFFIO

13.1 Bydd cynigion y gyllideb a amlinellir yn yr adroddiad yn cael effaith uniongyrchol ar weithwyr ar draws y Cyngor, gan gynnwys, o bosibl, ysgolion. Bydd angen gwneud newidiadau i strwythurau a staffio er mwyn gwneud yr arbedion angenrheidiol. Caiff yr agenda trawsnewid hwn ei chefnogi trwy Adnoddau Dynol, gan sicrhau bod gwasanaethau'r Cyngor yn ariannol gynaliadwy yn y dyfodol ac yn parhau i ddarparu safon uchel i ddinasyddion Ynys Môn. Bydd angen i'r rhaglen newid ymgorffori ymgynghori ystyrion gydag undebau llafur a'r gweithwyr yr effeithir arnynt, ac mae hyn wedi dechrau eisoes.

13.2 Bydd y Cyngor yn anelu at leihau effaith cynigion y gyllideb ar weithwyr ar draws ein gwasanaethau, ac mae nifer o gamau gweithredu yn cael eu gwneud ar hyn o bryd i gynorthwyo yn hyn o beth, e.e. cyfyngu ar recriwtio, lleihau'r defnydd o staff asiantaeth a goramser. Fodd bynnag, o ystyried maint yr heriau sy'n wynebu'r Cyngor dros y 3 blynedd nesaf, mae'n rhaid cydnabod na all y Cyngor ddiystyru gorfod diswyddo staff. Bydd yr holl weithwyr yr effeithir arnynt yn uniongyrchol yn cael eu cefnogi gan ddarpariaethau'r polisiâu perthnasol, sydd â'r nod o leihau diswyddiadau gorfodol a chadw gweithwyr yn ein cyflogaeth lle bynnag y bo modd.

14. MATERION LLEOL

14.1 Mae cynigion y gyllideb fel y cânt eu nodi yn effeithio ar y Sir yn gyffredinol er y gall rhai cynigion penodol effeithio mwy ar ardaloedd penodol nag ar rai eraill.

15. YMGYNGHORIAD

15.1 Ymgymerwyd ag ymgynghoriad eang ar y gyllideb, fel yr amlinellir ym mharagraff 4.1 yr adroddiad.

CLARE WILLIAMS

PENNAETH SWYDDOGAETH (ADNODDAU) A SWYDDOG ADRAN 151

8 CHWEFROR 2013

ATODIAD 1

Crynodeb y Gyllideb Arfaethedig 2013-14					
	Sefyllfa Ddisymud Ddrafft ar ôl setliad dros dro 3 Rhagfyr 2012	Newidiadau Setliad Terfynol AC ADDASIADAU ARALL	Cynigion arbedion (gweler Atodiad 2)	Twf Arfaethedig (gweler Atodiad 4)	Cyllideb Arfaethedig
	£000	£000	£000	£000	£000
Cyfarwyddiaeth					
Dysgu Gydol Oes (gan gynnwys ysgolion)	47,485		-307		47,178
Gwasanaethau Cymunedol	31,883	-85	-978	84	30,904
Datblygu Cynaliadwy	22,592	-190	-1,336	300	21,366
Dirprwy Brif Weithredwr	8,316	29	-239		8,106
Costau Corfforaethol a Democraataidd	2,269	-235			2,169
Cefnogaeth Y Dreth Gyngor - cyfrifoldebau ychwanegol	4,468	357			4,825
Ardollau	3,223	-3			3,220
Ariannu Cyfalaf a llog	7,185				7,185
Ad-daliadau i'r CRT/SGU	-358				-358
Mentrau Rhaglen Blaenoriaethau Fforddiadwy (arbedion)	-480	125			-230
Cyfanswm	126,583	-2	-2,860	384	124,365
Grant Cytundeb Canlyniadau	-545				-545
Bwrdd Gwella ac Adfer Addysg	190				190
Arian Wrth Gefn Proses	500	-500			0
Arian Wrth Gefn Cyffredinol	0				0
Arian Wrth Gefn Arfarnu Swyddi	900	-450			450
Is gyfanswm Cyllideb Ddisymud	127,628	-952	-2,860	384	124,460
O'r Cynllun Tymor Canolig:					
Arian Wrth Gefn Arfarnu Swyddi Ychwanegol	400	-400			0
Arian Wrth Gefn Benthycu Digefnogaeth Ychwanegol	200	-200			0
Pwysau:					
- Plant sy'n Derbyn Gofal	600	250			850
- Cofrestru awtomatig	200	-200			0
- Diwygio Lles	200	-150			50
- Diogelu Ysgolion	500				500
Arian wrth gefn Diswyddo	1,000				1,000
Arian wrth gefn Cost Newid	500				500
Arian wrth gefn Penodol Arall	0	600			350
Cyfraniad o / i Balansau	0	500			500
	131,228	-552	-2,860	384	128,210
Cyfanswm cyn Arbedion					
Ariennir gan:					
Cyllideb Allanol Cyfun	99,961	266			100,227
Y Dreth Gyngor	27,867	156			27,867
	-50				-50
Rhyddhad ardrethi yn ôl disgrisiwn	127,778	422	0	0	128,210
Cyfanswm Ariannu					
Bwlch Ariannu	3,450	-974	-2,860	384	0

CYLLIDEB 2013-14: CYNIGION ARBEDION TERFYNOL		
	Arbedion a flaenoriaethwyd er mwyn cwrdd â'r targed £'000	Goblygiadau o ran Cydraddoldeb
Dysgu Gydol Oes		
Gwasanaeth Addysg		
Dyslecsia	-40	Noder bod cynlluniau sydd eisoes wedi'u gweithredu wedi lleihau'r risg ar gyfer disgyblion gydag AAA.
Cynhwysiad (Ymddygiad Uwchradd)	-29	Mae'r cynigion yn anhebygol o gael effaith anghyfartal ar unrhyw grwp.
Eithriadau Arbennig	-13	
Toriadau 10% ar draws yr holl benawdau – Cyflenwadau & Gwasanaethau	-77	
Cynnal/GEGYR (isafswm)	-50	
Prydau Ysgol (7 mis)	-70	
Cyfanswm	-279	
Gwasanaeth Ieuentid		
Wardeiniaid Cymunedol	-12	Mae'r cynigion yn annhebygol o gael effaith anghyfartal ar unrhyw grŵp.
Gostwng oriau Arweinyddion Bro	-5	
Torri grant - Urdd a Ffermwyr Ifanc	-1	
Trosglwyddo Penmynydd a gwerthu Llansadwrn	-10	
Cyfanswm	-28	
Cyfanswm Dysgu Gydol Oes (Targed Gwreiddiol £3.743m)	-307	
Dirprwy Brif Weithredwr		
Gwasanaethau Canolog		
Staffio/Cyflenwadau a Gwasanaethau.	-50	Mae'r cynigion yn annhebygol o gael effaith anghyfartal ar unrhyw grŵp.
Gwasanaeth Polisi - Arbedion corfforaethol ar bostio/defnydd o amlenni rhagdaledig	-20	
Cyfanswm	-70	

CYLLIDEB 2013-14: CYNIGION ARBEDION TERFYNOL		
	Arbedion a flaenoriaethwyd er mwyn cwrdd â'r targed	Goblygiadau o ran Cydraddoldeb
Costau Corfforaethol a Democraidd		
Gostyngiadau yng nghostau prosesu trafodaethol yn dilyn gweithredu systemau Cyllid ac AD a mentrau eraill	-50	Mae'r cynigion yn anhebygol o gael effaith anghyfartal ar unrhyw grwp.
Gostyngiadau yng nghyfanswm cost Lwfansau Aelodau (diwedd ymyrraeth/gostyngiad yn nifer yr Aelodau)	-20	
Gostyngiad yn ffioedd archwilio yn dilyn gostyngiad yn niferoedd archwiliadau grantiau penodol.	-50	
Cyllideb hyfforddiant (corfforaethol)	-10	
Cyllideb hyfforddiant (gwasanaethau)	-39	
Cyfanswm	-169	
Cyfanswm Dirprwy Brif Weithredwr (Targed Gwreiddiol £0.579m)	-239	
Datblygu Cynaliadwy		
Cynllunio		
Secondiad Staff: Ynys Ynni	-40	Mae gwasanaethau cynllunio statudol yn cael effaith ar greu swyddi a thai fforddiadwy a all gael effaith anghyfartal ar yr iaith Gymraeg, teuluoedd ifanc a'r rhai tlotaf yn y gymuned.
Cyflenwadau a Gwasanaethau	-10	
Ffioedd Cyn-geisiadau	-10	
Gwasanaethau ymgynghori proffesiynol	-1	
Prosiect Cydweithredu Rheoli Adeiladu	-14	
Ffioedd Grantiau Eiddo a'r Amgylchedd	-25	
Cyfanswm	-100	
Gwarchod y Cyhoedd		
Ailstrwythuro staff arfaethedig	-70	Mae gwasanaethau statudol gwarchod y cyhoedd yn cael effaith ar greu swyddi a thai fforddiadwy a all gael effaith anghyfartal ar yr iaith Gymraeg, teuluoedd ifanc, pobl hŷn a'r rhai tlotaf yn y gymuned.
Cynyddu ffioedd a chostau dewisol uwch y nenfwd corfforaethol - 2%	-10	
Incwm o Ynys Ynni	-5	
Newidiadau effeithlonrwydd yng nghyllideb cyflenwadau a gwasanaethau (yn cynnwys contract CIVICA)	-15	
Cyfanswm	-100	

CYLLIDEB 2013-14: CYNIGION ARBEDION TERFYNOL		
	Arbedion a flaenoriaethwyd er mwyn cwrdd â'r targed	Goblygiadau o ran Cydraddoldeb
Gwastraff		
Cau'r holl doiledau cyhoeddus	-19	Yn debygol o gael effaith anghyfartal ar bobl hŷn, teuluoedd gyda phlant ifanc, pobl anabl a rhai grwpiau crefyddol. Bydd angen AEC manwl.
Cludo gwastraff o Benhesgyn a Gwaredu Gwastraff Gweddilliol	-106	Ni fydd yn cael effaith anghyfartal ar unrhyw grŵp perthnasol.
Gwasanaeth Glanhau Strydoedd	-125	Ni fydd yn cael effaith anghyfartal ar unrhyw grŵp perthnasol.
Cyfanswm	-250	
Eiddo		
Gostyngiad yng nghyllideb ymgynghorwyr arbenigol adeiladau	-13	Mae'r arbedion arfaethedig yn anhebygol o gael mwy o effaith ar y grwpiau a warchodir nag unrhyw grwpiau eraill.
Arbedion effeithlonrwydd drwy leihau costau ac arian wrth gefn	-74	
Dileu swydd Docfeistr Doc Pysgod Caergybi	-34	
Dileu swyddi gweigion Tîm Gwasanaethau Pensaernïol	-6	
Incwm Arforol	-2	
Ailstrwythuro Timau arfaethedig	-71	Bydd yr arbedion arfaethedig yn cael yr un effaith ar bawb ar y cychwyn ond, os bydd angen cau rhai adeiladau heb ei gynllunio, mae'n bosib y byddai hynny'n anfantais i grwpiau penodol, ee o ran oed, grwpiau anabledau a grwpiau beichiogrwydd a mamolaeth, gan y byddai'n cael effaith ar eu gallu i gael mynediad at ddarpariaeth gwasanaeth arall
Cyfanswm	-200	
Priffyrdd a Thrafnidiaeth		
Tynnu'n ôl a gostyngiadau mawr mewn gwasanaethau bws	-90	Bydd y cynnig yn cael effaith anghyfartal ar bobl ifanc, pobl hŷn a phobl anabl ac fe fydd angen AEC.
Lleihau cyllidebau diogelwch ffyrdd a chynnal a chadw llwybrau a chynyddu ffioedd meysydd parcio	-66	Bydd gostyngiadau mewn hyfforddiant beicio yn cael effaith andwyol ar blant ysgolion cynradd ond mae yna ffynhonnell gyllido arall gan Lywodraeth Cymru a fyddai'n sicrhau bod y gwasanaeth yn parhau yn y tymor byr.
Gostyngiad yng nghynnal a chadw isadeiledd priffyrdd	-300	Bydd dirywiad i'r rhwydwaith ffyrdd yn cael effaith anghyfartal ar bobl anabl a phobl hŷn. Fodd bynnag, fe fyddai'r dirywiad yn dod yn raddol.
Ailstrwythuro yn arwain at arbedion staff, gostyngiad yng nghyllidebau galwadau allan a chyflenwadau a gwasanaethau	-124	Mae'r arbedion arfaethedig yn anhebygol o gael mwy o effaith ar y grwpiau a warchodir nag unrhyw grwpiau eraill.
Cynyddu defnydd o gerbydau'r Cyngor a cherbydau wedi eu llogi yn lle treuliau teithio	-20	Dim effaith ar unrhyw un o'r grwpiau a warchodir.
Cyfanswm	-600	
Datblygu Economaidd		
Arbedion Gweinyddol	-41	Ni fydd yr arbedion ariannol arfaethedig yn gwahaniaethu'n anghyfreithlon; ddim yn cael effaith andwyol ar y grwpiau a warchodir; ddim yn cyfaddawdu ar gyfleoedd cyfartal nag yn cael effaith negyddol ar y berthynas rhwng y gwahanol grwpiau.
Gostyngiadau yng nghymorth grant	-33	
Marchnata mordeithio	-12	
Cyfanswm	-86	

CYLLIDEB 2013-14: CYNIGION ARBEDION TERFYNOL		
	Arbedion a flaenoriaethwyd er mwyn cwrdd â'r targed	Goblygiadau o ran Cydraddoldeb
Cyfanswm Datblygu Cynaliadwy (Targed Gwreiddiol £2.122m)	-1,336	
Cymuned		
Tai		
Swyddog Rheoli Stadau gyda chyfrifoldeb am eiddo Prydlesu Sector Breifat	-25	Mae'r cynigion yn anhebygol o gael effaith (gadarnhaol na negyddol) ar unrhyw un o'r grwpiau a warchodir nag ychwaith ar allu'r Cyngor i gydymffurfio â'i Gynllun Iaith Gymraeg.
Cael gwared â llungopiwr a phrinteri a chael offer mwy modern yn eu lle, peiriannau-i-gyd-yn-un' sy'n sganio, llungopiō a phrintio, sydd wedi eu rhwydweithio i'r system TG	-5	
Adlinio'r gyllideb gyda'r CRT	-20	
Cymhorthydd Clerigol	-16	
Cyfanswm	-66	
Gwasanaethau Cymdeithasol		
Rheolwr Integreiddiedig SCS wedi ei ariannu ar y cyd	-18	Dim.
Cydllynydd Gweithgareddau (Gwaharddiad Cymdeithasol)	-19	Dim.
Capasiti Cadeirio –terfynu defnyddio cadeiryddion sesiynol Cynadleddau Achosion ag Adolygiadau Statudol	-5	Dim – darparu'r un lefel o wasanaeth yn fewnol gyda mwy o effeithlonrwydd.
Bryn Hwfa - Swydd Rheolwr	-33	Dim.
Mae Queens Park wedi bod ar gau yn ystod 2010/11- Diswyddwyd y rhan fwyaf o'r staff yn ystod 2011/12, neu fe'u hadleoliwyd	-150	1 – Bydd yn lleihau argaeledd gofal preswyl i blant a phobl ifanc yn eu cymunedau lleol. 2 – Bydd yn cael effaith ar y gallu i leoli plant sy'n siarad Cymraeg mewn sefyllfeydd dwyieithog
Cytundebau Lefel Gwasanaeth hefo'r Sector Gwirfoddol	-74	1 - Bydd yn lleihau argaeledd cefnogaeth i blant a phobl ifanc yn eu cymunedau lleol 2 – Effaith ar blant anabl, gofalwyr ifanc a phlant sy'n byw gyda thrais yn y cartref.
Cyllidebau Cefnogi Teuluoedd	-13	1 - Bydd yn lleihau argaeledd cefnogaeth i blant a phobl ifanc yn eu cymunedau lleol 2 – Effaith ar y teuluoedd mwyaf bregus yn y gymuned.
Rhesymoli/Trawsnewid Comisiynu Gwasanaethau Oedolion/Adolygiad cyffredinol o gyllidebau a chostau'r Uned Ddarparu	-500	Fe fydd yr her anianol net i'r gwasanaeth oddeutu £1.29m yn ystod 2013/14 (mae hyn yn cynnwys £500k trawsffurfio + £390k 'APP' + £900K pwysau gwaelodol ar y gwasanaeth yn ystod 2012/13 sy'n gysylltiedig â pheccynnau cefnogaeth unigol. Mae'r ffigwr yma hefyd yn caniatáu rhywfaint o ddarpariaeth ar gyfer twf demograffig). Bydd y trawsffurfio gwasanaeth arfaethedig yma, os yn cael ei wireddu, yn cael effaith uniongyrchol ar y grwpiau canlynol yn benodol: a. Oed; b. Anabledd.

CYLLIDEB 2013-14: CYNIGION ARBEDION TERFYNOL

	Arbedion a flaenoriaethwyd er mwyn cwrdd â'r targed	Goblygiadau o ran Cydraddoldeb
		<p>Ategir y rhaglen trawsffurfio gyda 23 o ffrydiau gwaith ar wahân sydd i'w gweithredu dros gyfnod o 3/5 mlynedd. Mae'r ffrydiau gwaith yma'n cynnwys:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 – Trawsffurfio gofal preswyl i bobl hyn – sy'n rhan o asesiad cynhwysfawr ar wahân o'r effaith ar gydraddoldeb; 2 - Adolygu'r holl becynnau gofal i gyd-fynd â meini prawf cymhwysedd (difrifol a sylweddol) a chynnal holl ymatebion y gwasanaeth ar lefelau difrifol a sylweddol; 3 – Allanoli gofal cartref – i'r sector annibynnol 4 - Adolygu buddsoddiadau trydydd sector 5 – Datgomiynu'r gwasanaeth pryd ar glud 6 – Adolygu gwasanaethau cludiant i ddefnyddwyr 7 – Gwella comisiynu gofal cartref y sector annibynnol 8 – Adolygu gwasanaethau mewnol ar gyfer anabledau dysgu. <p>Mae pecynnau gofal a chefnogaeth yn cael eu comisiynu i gwrdd ag anghenion a diogelu oedolion bregus o fewn meini prawf cymhwysedd yr Awdurdod Lleol. Bydd angen adolygu'r holl ddefnyddwyr sy'n derbyn gofal cymdeithasol i oedolion a gomisiynwyd gan yr Awdurdod Lleol yn unol â gofynion statudol. Canlyniadau'r adolygiadau unigol hyn fydd yn galluogi cytuno pecynnau gofal newydd a diwygiedig. Bydd deilliannau'r broses yma'n llywio'r graddau y bydd yr awdurdod yn gallu lliniaru pwysau gwaelodol 2012/13 sy'n gysylltiedig â phecynnau cefnogaeth unigol.</p>
Cyfanswm	-812	
Hamdden a Diwylliant		
Cyfle gwneud incwm: 'Golau ar y Gamlas', Syr Kyffin Williams a Fenis, Arddangosfa 2013	-48	Mae'r cynigion yn anhebygol o gael effaith anghyfartal ar unrhyw grŵp.
Gwasanaeth Hamdden – Cynyddiadau ychwanegol mewn ffioedd a thaliadau	-15	
Gwasanaeth Hamdden – Newidiadau yn oriau staffio a thaliadau uwch i brosiectau a gyllidir gan grant	-15	
Canolfannau Hamdden – Newidiadau ym mhatrymau gwaith staff	-12	
Canolfannau Hamdden - Gostyngiad cyffredinol yng nghyllidebau	-10	
Cyfanswm	-100	
Cyfanswm Cymuned (Targed Gwreiddiol Target £2.986m)	-978	
Cyfanswm	-2,860	

Crynodeb Pwysau	£'000	
Dysgu Gydol Oes		
Gwasanaeth Addysg		
Diogelu Ysgolion	500	Mae'r lefel amddiffyniad a gynghorir gan Lywodraeth Cymru yn ymgodiad o 2.08% o gyllideb ddirprwyedig y blynyddoedd blaenorol, gyda'r adran gyllid wedi dod i sefyllfa ddisymud, nodwyd fod diffyg o tua £500k yn y gyllideb ddirprwyedig i gyflawni'r lefel diogelu.
Cymuned		
Gwasanaethau Cymdeithasol		
Plant sy'n Derbyn Gofal	850	Mae angen cyllideb i gwrdd â chostau llety plant sy'n derbyn gofal mewn darpariaeth arbennig, ac i gwrdd â'r costau blwyddyn lawn o leoliadau ychwanegol yn ystod 2012-13.
Diwygio Lles	50	Mae angen y cyllid hwn ar gyfer y cynnydd disgwylidig yn y galw am wasanaethau o ganlyniad i effaith diwygio lles ar unigolion.
Cyfanswm	1,400	

Crynodeb o Dwf Arfaethedig	£'000	
Datblygu Cynaliadwy		
Gwasanaeth Datblygu Economaidd		
Buddsoddi a chyfraniad at y Rhaglen Ynys Ynni (EIP)	300	<p>Creodd Cyngor Sir Ynys Môn (CSYM) y Rhaglen Ynys Ynni (EIP) yn 2010, ac mae ei chyllid craidd yn dod i ben ym mis Mawrth 2013. Rôl yr EIP yw hwyluso cydweithio rhwng y sector preifat a chyhoeddus gan wneud yn siŵr fod datblygiadau ynni carbon isel yn digwydd ar Ynys Môn, gan ddod â'r budd mwyaf i'r ardal.</p> <p>Y canlyniadau allweddol a fydd yn cael eu dilyn yw:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Cyfrannu £2.34bn i economi Ynys Môn a Gogledd Orllewin Cymru (2010-2025); • Cyfleoedd gwaith sylweddol (yn uniongyrchol, anuniongyrchol ac wedi'u hybu) hyd at 6,000; • Mwy o ffyniant; • Gwelliant sylweddol o ran addysg, sgiliau a chadw pobl ifanc (a sgiliau) gan gryfhau'r laith Gymraeg; • Buddion etifeddiaeth a allai fod yn sylweddol.
Cymuned		
Gwasanaethau Cymdeithasol		
Cynrychiolaeth Panel Mabwysiadu a Maethu	28	Mae angen cyllid i gryfhau gallu'r gwasanaeth i ymateb yn llawn yn unol â chyfrifoldebau statudol ac i alluogi'r Cyngor i ymateb yn llawn i'r Cynllun Gwella Gwasanaeth Plant, a thargedau a gofynion rheoleiddiol cysylltiedig.
Remandio a Orchmynnwyd gan y Llys	28	Cais i ddarparu arian i gwrdd â goblygiadau gofyniad newydd ar y Cyngor i gwrdd â chost lawn remandio a orchmynnwyd gan y llys.
Gwaith Pontio	28	Bydd cyllid yn caniatáu penodi gweithiwr i ddarparu gwaith pontio allweddol ar gyfer plant ag anableddau. Dewiswyd Ynys Môn fel cynllun peilot ar gyfer cynllun i bob plentyn a oedd â dau o weithwyr proffesiynol uwchben y gwasanaethau cyffredinol yn ymwneud â'r teulu i gael gweithiwr allweddol. Ariannwyd hyn gan LIC / WEFO, ond mae'r arian yn dod i ben ym mis Mawrth 2013. Bydd y cais twf hwn yn caniatáu i'r cynllun barhau.
Cyfanswm	384	

Cyllideb Arfaethedig 2013-14 - Newid o 2012-13				
	Cyllideb a Gymeradwywyd 2012-13	Cyllideb Arfaethedig 2013-14	Newid	Newid
	£000	£000	£000	%
Cyfarwyddiaeth				
Dysgu Gydol Oes (gan gynnwys ysgolion)	46,035	47,678	1,643	3.6%
Gwasanaethau Cymunedol	29,942	31,804	1,862	6.2%
Datblygu Cynaliadwy	22,124	21,366	-758	-3.4%
Dirprwy Brif Weithredwr	7,283	8,106	823	11.3%
Costau Corfforaethol a Democrataidd	2,274	2,169	-105	-4.6%
Cefnogaeth Y Dreth Gyngor - cyfrifoldebau ychwanegol		4,825	4,825	
Ardollau	3,223	3,220	-3	-0.1%
Ariannu Cyfalaf a llog	7,077	7,185	108	1.5%
Ad-daliadau i'r CRT/SGU	-357	-358	-1	0.3%
Mentrau Rhaglen Blaenoriaethau Fforddiadwy (arbedion)		-230	-230	
Cyfanswm	119,940	125,765	5,825	4.9%
Grant Cytundeb Canlyniadau	-321	-545	-224	69.8%
Bwrdd Gwella ac Adfer Addysg		190	190	
Arian wrth gefn Cyffredinol	581		-581	-100.0%
Arian Wrth Gefn Arfarnu Swyddi		450	450	
Is gyfanswm Cyllideb Ddisymud	120,200	125,860	5,660	4.7%
Arian wrth gefn Diswyddo		1,000	1,000	
Arian wrth gefn Cost Newid		500	500	
Arian wrth gefn Penodol Arall		350	350	
Cyfraniad o / i Balansau	-1,200	500	1,700	-141.7%
Cyfanswm cyn Arbedion	119,000	128,210	9,210	7.7%
Ariennir gan:				
Cyllideb Allanol Cyfun	92,331	100,227	7,896	8.6%
Y Dreth Gyngor	26,704	28,033	1,329	5.0%
Rhyddhad ardrethi yn ôl disgrisiwn	-35	-50	-15	42.9%
Cyfanswm Ariannu	119,000	128,210	9,210	7.7%
Bwlch Ariannu	0	0	0	